

sebnih sociologija daje na vrlo pregledan način opis osnovnih pojmova i teorija kao i najnovijih istraživanja i kontroverzi. Na taj način pojedina poglavlja mogu poslužiti kao nadopuna literaturi iz kolegija posebnih sociologija, kao što je sociologija organizacije, sociologija roda i slično.

Socioloških udžbenika je premalo s obzirom na razvoj sociologije kod nas pa pojava novijih izdanja svjetske produkcije predstavlja odgovor na nasušnu potrebu za takvom literaturom. Nadamo se da nećemo morati dugo čekati neko novo izdanje drugih sličnih udžbeničkih izdanja.

Jasminka Lažnjak

JOURNAL OF EUROPEAN SOCIAL POLICY

Godina 16, 2006.

U 16. godištu ovog iznimno kvalitetnoga i poticajnog časopisa moguće je pronaći niz vrlo relevantnih tekstova, ponajviše iz područja komparativne i europske socijalne politike.

U broju 1 pronalazimo dva rada koji fokusiraju jedno od najkontroverznijih pitanja komparativne socijalne politike, ono o utemeljenosti i kontinuiranoj relevantnosti Esping-Andersenovih modela socijalnih država/režima: kontinentalno-konzervativni, socijaldemokratski i liberalni. Rad Lyle Scruggs i Jamesa Allana (*Welfare-state de-commodification in 18 OECD countries: a replication and revision*) nastojao je temeljem dostupnih podataka za 18 OECD zemalja ponoviti Esping-Andersenov izračun indeksa dekomodifikacije te ponuditi novi indeks, tzv. izdašnosti socijalnih naknada (*benefit generosity index*). Naime, neki elementi originalnog izračuna ostali su nejasni, ili nedovoljno dokumentirani,

pa su autori ponajprije pokušali razjasniti što je i kako računano i na koji su način oni proveli novi izračun. Ponovni izračun pokazuje relativno visoku koreliranost s izvornim dekomodifikacijskim rezultatima za tri programa na kojima se on i zasniva (naknade za nezaposlenost, bolovanje te mirovine), ali i neke bitne razlike za pojedine zemlje, koje ih potom smještaju u drugi tip socijalne države. Primjerice, Italija i Japan prema ponovljenom izračunu nisu u konzervativno-korporativnoj skupini, već liberalnoj, dok je Kanada iz liberalne skupine prešla u konzervativno-korporativnu itd. U izračunu indeksa izdašnosti socijalnih naknada autori su detaljno objasnili na koji su način interpretirali pojedine elemente socijalnih programa. Konačna analiza također pokazuje različito pozicioniranje pojedinih zemalja (npr. Italija se ponovno pokazuje kao liberalna zemlja ili liberalno-konzervativni hibrid), ali i da različiti programi (za nezaposlene, bolesne i stare) različito djeluju pa je možda i sasvim upitno govoriti o distinktivnim socijalnim režimima. Jedino su u skandinavskim zemljama te Nizozemskoj sva tri programa visoko kolerirana.

Rad Clare Bambre *Decommodification and the worlds of welfare revisited* fokusira istu temu, ali na taj način da se izračun dekomodifikacijskog indeksa (koji izvorno potječe iz 1980. godine) ponavlja za 1998./99. godinu. Autorica upozorava da je Esping-Andersen svoju tipologiju bazirao ne samo na kvantitativnom izračunu, već i na još dva kvalitativna indikatora, stupnju stratifikacije te javno-privatnom *mixu*, odnosno da je možda tipologija bila prethodno osmišljena (prije kvantitativnog izračuna), jer je teško razumjeti kako je postavljena granica između pojedinih režima. Novi izračun za godinu 1998./99. također pokazuje neke zanimljive razlike. I ovdje je Kanada u skupini konzervativnih zemalja, ali tu su i Irska (premda na donjoj granici) te Nizozemska i Danska (na gornjoj grani-

ci, blizu skandinavskih zemalja). Uz neke očite greške i nelogičnosti kojima rezultira Esping-Andersenova izvorna tipologija, očito je da je u više od dvadesetak godina došlo do bitnih promjena koje nove analize trebaju detektirati.

Wim van Oorschot u radu pod naslovom *Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states* razmatra javni imidž pojedinih kategorija primatelja socijalnih naknada, odnosno stavove javnosti o tome koliko pojedine kategorije korisnika »zaslužuju« brigu socijalne države. Temeljem rezultata Europskog istraživanja vrijednosti 1999./2000. pokazuje se da je javnost najviše solidaristički raspoložena prema starijima, zatim bolesnima i invalidima, zatim nezaposlenima, dok su na dnu ljestvice imigranti. Uz neke manje razlike, poredak je istovjetan u svim analiziranim europskim državama (23 države), a što upućuje na duboke korijene takvih stavova. Najveći jaz između imigranata i ostalih skupina vidljiv je u analiziranim zemljama srednje i istočne Europe. Stav o većoj »nezasluživosti« pojedinih naknada viši je u zemljama koje su siromašnije, gdje je nezaposlenost niža, gdje postoji jaka radna etika, gdje su negativniji stavovi spram imigranata, gdje je niža razina povjerenja u druge ljude, niže povjerenje u demokraciju, te u zemljama gdje građani više smatraju da svakoga treba nagraditi prema njegovim zaslugama. Na individualnoj razini, takav je stav nazočniji kod žena, starijih, desnije politički orijentiranih, onih s negativnijim stavovima spram socijalne države i demokracije te s nižim povjerenjem u druge.

Još su dva rada objavljena u ovom broju: Silja Häusermann, *Changing coalitions in social policy reforms: the politics of new social needs and demands* te Noel White-side, *Adapting the private pensions to public purposes: historical perspectives on the politics of reform*.

Iz broja 2 valja izdvojiti dva rada. Sepo Sallila, Heikki Hiilamo i Reijo Sund (*Rethinking relative measures of poverty*) raspravljaju klasične nedoumice definicija i mjerenja siromaštva u pojedinim zemljama, odnosno mogućnosti usporedbe stopa siromaštva između pojedinih zemalja. Kako bi izbjegli ili ublažili mnoge subjektivne odluke kod istraživanja siromaštva (primjerice, gdje odrediti granicu), autori predlažu novu mjeru koju su nazvali kumulativni indeks siromaštva (*cumulative poverty index*, CUPI) i koji mjeri koliko su puta u prosjeku siromašna kućanstva siromašnija u odnosu spram prosječnih kućanstava. Na taj način, CUPI fokusira siromašne kao skupinu, a ne promatra ih izdvojeno kao pojedinačna kućanstva. On, također, mjeri i kvantitet siromašnih i dubinu njihovoga siromaštva.

Mieke Meurs i Lisa Giddings u radu *Decline in pre-school use in post-socialist societies: the case of Bulgaria* analiziraju socijalne posljedice tranzicije u području obiteljske politike ili, specifičnije, javne brige o djeci. U velikom je broju postkomunističkih zemalja u tranzicijskom razdoblju došlo do pada obuhvata djece predškolskim sustavom, a često su se i povećale regionalne razlike unutar pojedinih zemalja. Čega je to uzrok: smanjenja ponude ili potražnje, pitaju se autori. Nakon ekstenzivne analize javnog sustava brige o djeci u socijalističkom i post-socijalističkom razdoblju na primjeru Bugarske, autori zaključuju da je riječ o rezultatu smanjenje potražnje. To je osobito vidljivo kod regija/općina u kojima je nezaposlenost osobito visoka i gdje su zarade komparativno niže, a gdje posljedično postoji smanjeni interes za upisom djece u jaslice i vrtiće. Osobito je smanjeni upis i u područjima s većom koncentracijom nacionalnih manjina. Autori s pravom upozoravaju da odgoj i obrazovanje djece u predškolskim ustanovama imaju važne socijalizacijske funkcije te da su predik-

tor budućeg uspjeha djece, što upućuje na društvenu važnost ovakvih analiza.

Iz ovog broja ističemo radove Christine Trampusch (*Industrial relations and welfare states: the different dynamics of retrenchment in Germany and the Netherlands*), Jochena Clasena, Jacquelin Davidson, Heiner Ganssmann i Andreas Mauera (*Non-employment and the welfare state: the United Kingdom and Germany compared*) te Grahama Rooma (*Local players in European games*).

I u broju 3 je teško izvršiti selekciju jer više tekstova zasigurno pobuđuje pozornost. Zbog niza povijesnih sličnosti nama mogu biti zanimljivi tekstovi koji istražuju Italiju te ostale mediteranske zemlje. Jedan od takvih jest rad pod naslovom *Change in care regimes and female migration: the 'care drain' in the Mediterranean* (Francesco Bettio, Annamaria Simonazzi i Paola Villa), a koji analizira pojavu i posljedice sve većeg broja migranata koji u mediteranskim zemljama, pretežito nereguliranog statusa, pružaju njegu i pomoć u kućama, osobito starijim osobama. Oni na taj način popunjavaju evidentan nedostatak ponude njege, ali to vodi cvjetanju neslužbene ekonomije, mijenjanju granica između javnoga i privatnoga, čak i pojavi nepopunjenih kapaciteta u području regularne (privatne) ponude takve skrbi. Zanimljivo, premda je poznato da i hrvatski migranti (najčešće migrantice) obavljaju slične poslove u Italiji, njih je očito brojčano malo u odnosu spram migranata iz ostalih zemalja (Filipini, Peru, Šri Lanka, Rumunjska, Poljska...) pa se poimence i ne spominju u ovom radu.

Vrlo je zanimljiv pregledni članak Davida Natalia naslova *'From Italy to Europe': a review of recent Italian literature on social policy* koji ne daje samo običan pregled recentne i relevantne literature, već to čini na način kritičke analize ključnih istraživanih tema i koncepata te ključnih teorijskih pristupa. Jolanta Aidukate (*The*

formation of social insurance institutions of the Baltic States in post-socialist era) ekstenzivno prikazuje reforme sustava socijalne sigurnosti u baltičkim zemljama, pokazujući mnoge sličnosti, ali i neke razlike u poduzetim reformama, što nesumnjivo ukazuje na komplet različitih čimbenika koji oblikuju pojedine reforme. Ona, također, zaključuje da se Estonija i Latvija mogu okarakterizirati kao *mix* bazične sigurnosti i korporativnog modela, dok Litva predstavlja kombinaciju bazične sigurnosti i ciljanog modela.

U radu *Policies within paths: trajectories of Danish and Swedish earnings-related pensions*, Christopher Green-Pedersen i Anders Lindbom razmatraju u kojoj mjeri teorija ovisnosti o prijašnjem putu može objasniti različite reforme mirovinskog puta u ove dvije zemlje. Po prvi puta u ovom časopisu analizira se turska socijalna država (Ayşe Buğra i Çağlar Keyder, *The Turkish welfare regime in transformation*) te odnos spram migranata u pojedinim socijalnim državama (Diane Sainsbury, *Immigrants' social rights in comparative perspective: welfare regimes, forms in immigration and immigration policy regimes*).

Iz broja 4 valja izdvojiti rad José Adelantada i Eduarda Calderóna Cuevasa, *Globalization and the welfare state: the same strategies for similar problems?*, koji analizira ono što se može nazvati prilagodbom, ili bolje preživljavanjem socijalne države u razdoblju globalizacijskih i drugih društvenih pritisaka. Postupno smanjenje socijalnih troškova spram BDP-a, kao najvidljivija promjena, vodi zapravo stanovitj konvergenciji socijalnih i uopće javnih troškova. Konvergencija je prema sredini, i to kao kombinacija tri različita trenda: značajne redukcije u socijaldemokratskim državama, odlučnog otpora redukciji u konzervativnim te umjerene ekspanzije troškova u liberalnim i mediteranskim socijalnim državama.

U ovom je broju još jedna izvrstan pregledan rad, onaj Jane Lewis, naslova *Men, women, work, care and policies*. Drugi radovi ovog broja su: *Choice of public or private health insurance: learning from the experience of Germany and the Netherlands* (Sarah Thomas i Elias Mossialos), *Relative deprivation: a comparative analysis of Britain, Finland and Sweden* (Björn Halleröd, Daniel Larsson, David Gordon i Veli-Matti Ritakallo), *Disorganized welfare mixes: voluntary agencies and new governance*

regimes in Western Europe (Ingo Bode), *Tax mixes and the size of the welfare state: causal mechanisms and policy implications* (Steffen Ganghof).

Uz stalnu i vrlo informativnu rubriku *European Briefing*, od ove godine ima i zamjetno veći broj prikaza novih knjiga iz područja socijalne politike. Pregršt razloga za redovito čitanje ovog časopisa.

Siniša Zrinščak